

הפולמוס על הלוח "ממחרת השבת"

The Battle Over the Calendar

(1) ויקרא כג, ט-כב

(ט) וידבר ה' אל-משה לאמור: (י) דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם כִּי-תבֹּאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וקצרתם את-קצירה והבאתם את-עמר ראשית קצירכם אל-הכהן: (יא) והניף את-העמר לפני ה' לרצונכם **ממחרת השבת** יניפנו הכהן: (יב) ועשיתם ביום הניפכם את-העמר כבש תמים בן-שנתו לעלה לה: (יג) ומנחתו שני עשרנים סלת בלולה בשמן אשה לה ריח ניחח ונספה יין רביעת ההין: (יד) ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד-עצם היום הזה עד הביאכם את-קרבן אליהם חקת עולם לדורותיכם בכל משבתיכם: (טו) **וספרתם לכם ממחרת השבת** מיום הביאכם את-עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה: (טז) **עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום** והקרבתם מנחה חדשה לה: (יז) ממושבותיכם תביאו ולחם תנופה שתיים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה: (יח) והקרבתם על-הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן-בקר אחד ואילים שנים יהיו עלה לה ומנחתם ונספיהם אשה ריח-ניחח לה: (יט) ועשיתם שעיר-עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: (כ) והניף הכהן אותם על לחם הבפרים תנופה לפני ה' על-שני כבשים קדש יהיו לה לכהן: (כא) וקראתם בעצם היום הזה מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבודה לא תעשו חקת עולם בכל-מושבותיכם לדורותיכם: (כב) ובקצרכם את-קציר ארצכם לא-תכלה פאת שדך בקצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני ה' אלהיכם:

(2) דברים טז, ט-י

(ט) **שבעה שבעת תספר-לך** מהחל חרמש בקמה תחל לספור **שבעה שבעות**:
 (י) ועשית חג **שבעות** לה' אלהיך מסת נדבת ירך אשר נתן פאשר יברכך ה' אלהיך:

(3) משנה כתב יד קאופמן מנחות י:ד-ו

ד. כיצד היו עושין? שלוחי בית דין יוצאין מערב יום טוב, ועושין אותו כריכות במחבר לקרקע, כדי שיהא נוח לקצר. כל העירות הסמוכות לשם מתכנסות לשם, כדי שיהא נקצר בעסק גדול.

ה. כיון שחשכה, אמר להם: "בא השמש?" אומרים "הין." "בא השמש?" אומרים "הין." "מגל זו?" אומרים "הין." "מגל זו?" אומרים "הין." "קפה זו?" אומרים "הין." "קפה זו?" אומרים "הין." ובשבת אמר להם: "שבת זו?" אומרים "הין." "שבת זו?" אומרים "הין." "אקצר?" אומרים לו "קצר!" "אקצר?" אומרים על כל דבר ודבר, והן אומרים לו: "הין, הין, הין." כל כך למה? מפני הביתסין, שהיו אומרים לו: אין קצירת העמר במוצאי יום טוב

(4) ספרא אמור פרשה י:ב

וספרתם לכם כל אחד ואחד, ממחרת השבת, ממחרת יום טוב, יכול ממחרת שבת בראשית, א"ר יוסי ברבי יהודה כשהוא אומר עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום כל ספירתם לא יהיה אלא חמשים יום. (ב) אם אומר את ממחרת שבת בראשית פעמים שאתה מונה חמשים ואחד חמשים ושתי' חמשים ושלש חמשים וארבעה חמשים וחמשה חמשים ושה, הא מה אני מקיים ממחרת השבת ממחרת יום טוב. (ג) ר' יהודה בן בתירה אומר ממחרת השבת, ממחרת יום טוב, יכול ממחרת שבת בראשית כשהוא אומר שבעה שבועות תספור לך ספירה שהיא תלויה בבית דין יצאה שבת בראשית שאינה תלויה בבית דין שספירתה בכל אדם. (ד) רבי יוסי אומר ממחרת השבת ממחרת יום טוב, יכול ממחרת שבת בראשית וכי נאמר ממחרת שבת בפסח והלא לא נאמר אלא ממחרת שבת, והלא כל השנה מליאה שבתות צא וחשוב מאי זו שבת, נאמר כאן ממחרת שבת, ונאמר למטה ממחרת שבת, מה מחרת שבת האמור למטן רגל ותחילת רגל, אף ממחרת שבת אמור כאן רגל ותחילת רגל. (ה) רבי שמעון בן אלעזר אומר כתוב אחד אומר ששת ימים תאכל מצות, וכתוב אחד אומר שבעה ימים מצות תאכלו, הא כיצד יתקיימו שני כתובים הללו מצה שאי אתה יכול לאוכלה כל שבעה, אכלה ששה מן החדש הא מה אני מקיים ממחרת השבת, ממחרת יום טוב. (ו) מיום הביאכם תספרו יכול יקצור ויביא ויספור אימתי שירצה תלמוד לומר מהחל חרמש בקמה תחל לספור, יכול יקצור ויספור ויביא אימתי שירצה תלמוד לומר מיום הביאכם תספרו, יכול יקצור ביום ויספור ביום ויביא ביום תלמוד לומר שבע שבתות תמימות תהיינה, אימתי הם תמימות בזמן שמתחיל בערב, יכול יקצור בלילה ויספור בלילה ויביא בלילה תלמוד לומר מיום הביאכם, אין הבאה אלא ביום הא כיצד קצירה וספירה בלילה והבאה ביום. (ז) עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום זו היא שאמר רבי יוסי ברבי יהודה כל ספירתך לא תהיה אלא חמשים יום. (ח) תספרו חמשים יום יכול יספור חמשים ויקדש חמשים ואחד תלמוד לומר שבע שבתות תמימות תהיינה, אי שבע שבתות תמימות תהיינה יכול יספור ארבעים ושמונה ויקדש יום ארבעים ותשעה תלמוד לומר תספרו חמשים יום הא כיצד מנה ארבעים ותשעה וקדש יום חמשים כיובל. (ט) והקרבתם מנחה חדשה לה' שתהא חדשה לכל המנחות אין לי אלא מנחת חטים מנחת שעורים מנין כשהוא אומר וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם אם אינו ענין למנחת חטים תנהו ענין למנחת שעורים.

(5) מנחות סה:סו.

גמ'. ת"ר: אלין יומיא דלא להתענא בהון, ומקצתהון דלא למספד בהון: מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא, דלא למספד: ומתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבויעא, דלא למספד. מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד, שהיו צדוקים אומרים: יחיד מתנדב ומביא תמיד, מאי דרוש? את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, מאי אהדרו? את קרבני לחמי לאשי...תשמרו, שיהיו כולן באין מתרומת הלשכה. מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבויעא דלא למספד, שהיו בייטוסין אומרים: עצרת אחר השבת, ניטפל להם רבן יוחנן בן זכאי ואמר להם: שוטים, מנין לכם? ולא היה אדם אחד שהיה משיבו, חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואמר: משה רבינו אוהב ישראל היה, ויודע שעצרת יום אחד הוא, עמד ותקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים קרא עליו מקרא זה: אחד עשר יום מחורב דרך הר שער, ואם משה רבינו אוהב ישראל היה, למה איחרן במדבר ארבעים שנה? אמר לו: רבי, בכך אתה פוטרני? אמר לו: שוטה, ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטילה שלכם כתוב אחד אומר: תספרו חמשים יום, וכתוב אחד אומר: שבע שבתות תמימות תהיינה, הא כיצד? כאן ביום טוב שחל להיות בשבת, כאן ביו"ט שחל להיות באמצע שבת. (של ר' אליעזר ס"פ, רבי יהושע מו"נה, רבי ישמעאל מע"מר, רבי יהודה למ"טה, סימן) רבי אליעזר אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר תספר לך, ספירה תלויה בבית דין, שהם יודעים לחדש ממחרת השבת - מחרת י"ט, יצאת שבת בראשית ספירתה בכל אדם. רבי יהושע אומר, אמרה תורה: מנה ימים וקדש חדש, מנה ימים וקדש עצרת, מה חדש סמוך לביאתו ניכר, אף עצרת סמוך לביאתו ניכרת, וא"ת: עצרת לעולם אחר השבת, היאך תהא ניכרת משלפניה. רבי ישמעאל אומר, אמרה תורה: הבא עומר בפסח ושתי הלחם בעצרת, מה להלן רגל ותחלת רגל, אף כאן רגל ותחלת רגל. רבי יהודה בן בתירא אומר: נאמר שבת למעלה ונאמר שבת למטה, מה להלן רגל ותחלת רגל סמוך לה, אף כאן רגל ותחלת רגל סמוך לה. ת"ר: וספרתם לכם - שתהא ספירה לכל אחד ואחד. ממחרת השבת - ממחרת יו"ט, או אינו אלא ממחרת שבת בראשית? רבי יוסי בר יהודה אומר: הרי הוא אומר תספרו חמשים יום, כל ספירות שאתה סופר לא יהו אלא חמשים יום, ואם תאמר: ממחרת שבת בראשית, פעמים שאתה מוצא חמשים ואחד, ופעמים שאתה מוצא חמשים ושנים, חמשים ושלושה, חמשים וארבעה, חמשים וחמשה, חמשים וששה. ר"י בן בתירא אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר תספור לך, ספירה תלויה בבית דין, יצתה שבת בראשית ספירתה בכל אדם. רבי יוסי אומר: ממחרת השבת - ממחרת יום טוב אתה אומר: ממחרת יו"ט, או אינו אלא ממחרת שבת בראשית? אמרת? וכי נאמר ממחרת השבת שבתוך הפסח? והלא לא נאמר אלא ממחרת השבת, דכל השנה כולה מלאה שבתות, צא ובדוק איזו שבת? ועוד, נאמרה שבת למטה ונאמרה שבת למעלה, מה להלן רגל ותחילת רגל, אף כאן רגל ותחילת רגל. רבי שמעון בן אלעזר אומר, כתוב אחד אומר: ששת ימים תאכל מצות, וכתוב אחד אומר: שבעת ימים מצות תאכלו, הא כיצד? מצה שאי אתה יכול לאוכלה שבעה מן החדש, אתה יכול לאוכלה ששה מן החדש. (מיום הביאכם...תספרו - יכול יקצור ויביא ואימתי שירצה יספור? תלמוד לומר: מהחל חרמש בקמה תחל לספור. אי מהחל חרמש תחל לספור, יכול יקצור ויספור ואימתי שירצה יביא? ת"ל: מיום הביאכם. אי מיום הביאכם, יכול יקצור ויספור ויביא ביום? ת"ל: שבע שבתות תמימות תהיינה, אימתי אתה מוצא שבע שבתות תמימות? בזמן שאתה מתחיל לימנות מבערב. יכול יקצור ויביא ויספור בלילה? ת"ל: מיום הביאכם, הא כיצד? קצירה וספירה בלילה והבאה ביום. אמר רבא: כולהו אית להו פירכא, בר מתרתי תנאי בתראי בין במתניתא קמייתא בין במתניתא בתרייתא דלית להו פירכא אי מדרבן יוחנן בן זכאי, דלמא כדאביי, דאמר אביי: מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי אי מדרבי אליעזר ורבי יהושע, ממאי דביום טוב ראשון קאי? דלמא ביו"ט אחרון קאי? דרבי ישמעאל ור' יהודה בן בתירא לית להו פירכא אי מדרבי יוסי בר' יהודה, הוה אמינא: דלמא חמשין לבר מהני שיתא אי מדר' יהודה בן בתירא, ממאי דביו"ט ראשון קאי? דלמא ביו"ט אחרון קאי? ר' יוסי נמי חזי ליה פירכא, והיינו דקאמר ועוד.

6) רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ז הלכה יא

עומר זה מן השעורים היה בא, ודבר זה הלכה ממש רבינו, וכיצד היה נעשה, מערב יום טוב יוצאין שלוחי בית דין ועושין אותו כריכות במחובר לקרקע כדי שהיה /שיהיה/ נוח לקצור, כל העיירות הסמוכות לשם מתכנסות כדי שיהיה נקצר בעסק גדול, וקוצרין שלש סאין שעורין בשלשה אנשים, ובשלש קופות, ובשלשה מגלות, כיון שחשכה אומר להם הקוצר לכל העומדים שם, בא השמש אומרין לו הין, בא השמש אומרין לו הין, בא השמש אומרין לו הין, מגל זה אומרין לו הין, מגל זה אומרין לו הין, קופה זו אומרין לו הין, קופה זו אומרין לו הין, ואם היה שבת אומר להן שבת היום אומרין לו הין, שבת היום אומרין לו הין, קופה זו אומרין לו הין, ואחר כך אומר להן אקצור והן אקצור לו קצור, אקצור והם אומרין לו קצור, אקצור והם אומרין לו קצור, שלש פעמים על כל דבר ודבר. וכל כך למה מפני אלו הטועים שיצאו מכלל ישראל בבית שני, שהן אומרין שזה שנאמר בתורה ממחרת השבת הוא שבת בראשית, ומפי השמועה למדו שאינה שבת אלא יום טוב וכן ראו תמיד הנביאים והסנהדרין בכל דור ודור שהיו מניפין את העומר בששה עשר בניסן בין בחול בין בשבת, והרי נאמר בתורה ולהם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה, ונאמר ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי, ואם תאמר שאותו הפסח בשבת אירע כמו שדמו הטפשים, היאך תלה הכתוב היתר אכילתם לחדש בדבר שאינו העיקר ולא הסיבה אלא נקרה נקרה, אלא מאחר שתלה הדבר במחרת הפסח הדבר ברור שמחרת הפסח היא העילה המתרת את החדש ואין משגיחין על אי זה יום הוא מימי השבוע.

7) ספר הכוזרי מאמר ג אות מא

מא. אמר החבר: לא נאמר זה אלא להמון, כדי שלא יחדשו משכלם ויתחכמו מדעתם ויקבעו לעצמם תורות מהקשתם כמו שעושים הקראים, ומזהיר לשמוע מן הנביאים אחרי משה ומן הכהנים והשופטים, כמו שאמר בנביא: נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך וגו', ואמר בכהנים ובשופטים שיהיו דבריהם נשמעים. והיה מאמרו: לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם, על מה שצויתי אתכם על ידי משה ועל ידי נביא מקרבך מאחיק, על התנאים הנזכרים בנבואה, ומה שנקבצו עליו הכהנים והשופטים מן המקום אשר יבחר ה', מפני שהם נעזרים בשכינה, ולא יתכן לעבור עליהם שיסכימו בדבר שחולק על התורה, בעבור רובם. ולא תעבור עליהם הטעות לחכמתם הרחבה הירושה והטבעית הקנויה. כאשר קבלו, כי הסנהדרין היו מצווים לדעת כל החכמות, כל שכן שמעט שנסתלקה מהם הנבואה או מה שעומד במקומה מבת קול וזולת זה. ואמור שלא נחלוק עם הקראים במה שהם טוענים עלינו מן המובן ממלת ממחרת השבת ועד ממחרת השבת שהוא מיום ראשון, ואחר כן נאמר שאחד מן הכהנים או השופטים או המלכים, הרצוים עם דעת הסנהדרין וכל החכמים ראה כי הכונה מן המספר הוא לשום חמשים יום בין בכורי קציר שעורים ובכורי קציר חטים, ושמירת שבעה שבועות שהם שבע שבתות תמימות, ונתן לנו דמיון בתחלת יום מהשבוע, לומר אם תהיה ההתחלה מהחל חרמש בקמה מיום ראשון תגיעו עד יום הראשון, להקיש ממנו שאם תהיה ההתחלה מיום שני נגיע עד יום שני. והחל חרמש מונח אלינו בכל עת שנראה שהוא ראוי נתחיל בו ונספר ממנו. וקבעו אותו שיהיה יום שני של פסח, ולא יהיה בזה סתירה לתורה, והתחייבנו לקבלו לתורה, מפני שהוא מן המקום אשר יבחר ה' עם התנאים הנזכרים. ושמה היה זה בנבואה מאת הבורא, ויכול להיות, ונהיה נקיים מבלבול המבלבלים.

8) תוספתא מסכת ראש השנה (ליברמן) פרק א הלכה טו

בראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם פעם אחת שכרו ביתסין שני עדים לבוא להטעות את חכמים לפי שאין ביתסין מודין שתהא עצרת אלא אחר שבת בא אחד ואמ' עדותו והלך לו בא השני ואמ' עולה הייתי במעלה אדומים וראיתו רבוץ בין שני סלעים ראשו דומה לעגל אזניו דומות לגדי קרניו דומות לצבי וזנבו מונחת לו בין יריכותיו ראיתו נבעתתי ונפלתי לאחורי והרי מאתים זוז צרורין לי בסדיני אמרו לו מאתים זוז נתונין לך במתנה והשוכך ימתח על העמוד מה ראית ליזקק לך אמ' להם שמעתי שהביתסין מבקשין להטעות את חכמים אמרתי מוטב אלך אני ואודיע את חכמים

9) תוספתא מסכת ראש השנה (ליברמן) פרק א הלכה טו

בראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם פעם אחת שכרו ביתסין שני עדים לבוא להטעות את חכמים לפי שאין ביתסין מודין שתהא עצרת אלא אחר שבת בא אחד ואמ' עדותו והלך לו בא השני ואמ' עולה הייתי במעלה אדומים וראיתו רבוץ בין שני סלעים ראשו דומה לעגל אזניו דומות לגדי קרניו דומות לצבי וזנבו מונחת לו בין יריכותיו ראיתו נבעתתי ונפלתי לאחורי והרי מאתים זוז צרורין לי בסדיני אמרו לו מאתים זוז נתונין לך במתנה והשוכך ימתח על העמוד מה ראית ליזקק לך אמ' להם שמעתי שהביתסין מבקשין להטעות את חכמים אמרתי מוטב אלך אני ואודיע את חכמים

The Festivals According to the Calendar of the Sect of the Scrolls

From Schiffman's "Reclaiming the Dead Sea Scrolls" pp. 302-303

	1 st Month	2 nd Month	3rd Month	4 th Month	5 th Month	6 th Month	7 th Month
1	W <i>Beginning of Days of Consecration</i>	F	S	W	F	S	W יום הזכרון
2	Th	ש	M	Th	ש	M	Th
3	F	S	T	F	S Feast of First Fruits of Wine	T	F
4	ש	M	W	ש	M	W	ש
5	S	T	Th	S	T	Th	S
6	M	W	F	M	W	F	M
7	T	Th	ש	T	Th	ש	T
8	W	F	S	W	F	S	W
9	Th	ש	M	Th	ש	M	Th
10	F	S	T	F	S	T	F יום הכפורים
11	ש	M	W	ש	M	W	ש
12	S	T	Th	S	T	Th	S
13	M	W	F	M	W	F	M
14	T פסח	Th	ש	T	Th	ש	T
15	W מצות	F	S חג הקציר	W	F	S	W סוכות
16	Th	ש	M	Th	ש	M	Th
17	F	S	T	F	S	T	F
18	ש	M	W	ש	M	W	ש
19	S	T	Th	S	T	Th	S
20	M	W	F	M	W	F	M
21	T	Th	ש	T	Th	ש	T
22	W	F	S	W	F	S Feast of Oil	W שמיני עצרת
23	Th	ש	M	Th	ש	M Beginning of Feast of Wood Offering	Th
24	F	S	T	F	S	T	F
25	ש	M	W	ש	M	W	ש
26	S הנפת העמר	T	Th	S	T	Th	S
27	M	W	F	M	W	F	M
28	T	Th	ש	T	Th	ש	T
29	W	F	S	W	F	S	W
30	Th	ש	M	Th	ש	M	Th
31			T			T	

ט וידבר ה' אל-משה לאמר:

י דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם כִּי-תבאו אל-הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את-קצירה והבאתם את-עמור ראשית קצירכם אל-הכהן:

יא והניף את-העמר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן:

יב ועשיתם ביום הניפקם את-העמר כבש תמים בן-שנתו לעלה לה':

יג ומנחתו שני עשרונים סלת בלולה בשמן אשה לה' ריח ניחח ונסכה יין רביעת ההין:

יד ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד-עצם היום הזה עד הביאכם את-קרבן אלהיכם חקת עולם לדורתכם בכל משבתיכם:

טו וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את-עמור התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה:

טז עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה':

יז ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרונים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה':

יח והקרבתם על-הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן-בקר אחד ואילים שנים יהיו עלה לה' ומנחתם ונסכיהם אשה ריח-ניחח לה':

יט ועשיתם שעיר-עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים:

כ והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני ה' על-שני כבשים קדש יהיו לה' לכהן: וקראתם בעצם היום הזה מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבודה לא תעשו חקת עולם בכל-מושבותיכם לדורתכם:

כב ובקצרתם את-קציר ארצכם לא-תכלה פאת שדה בקצרה ולקט קצירה לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני ה' אלהיכם:

- 1) בעצם היום הזה בא נח וישם וחס ויפת בני נח ואשת נח ושלשת נשי בניו אתם אל התבה: בראשית ז:ג
- 2) בעצם היום הזה נמול אברהם וישמעאל בנו: בראשית יז:כז
- 3) ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם: שמות יב:נא
- 4) וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר:עלה...ומות...דברים לב:מח-נ

10 ספרי דברים פסקא שלז

וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה, בשלשה מקומות נאמר בעצם היום הזה נאמר בעצם היום הזה בנח מלמד שהיו דור נח אומרים כך מכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחים אותו ולא עוד אלא אנו נוטלים כשילים וקרדומות ומבקעים עליו את התיבה אמר הקדוש ברוך הוא הריני מכניסו בחצי היום וכל מי שיש בידו למחות יבוא וימחה ומה ראה לומר במצרים בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' לפי שהיו מצריים אומרים כך מכך אם אנו מרגישים בהם אין אנו מניחים אותם ולא עוד אלא שאנו נוטלים סייפים וחרבות והורגים אותם בהם אמר הקדוש ברוך הוא הריני מוציאם בחצי היום וכל מי שיש בידו למחות יבוא וימחה ומה ראה לומר כאן בעצם היום הזה לפי שהיו ישראל אומרים כך מכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחים אותו אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגייז לנו את השליו ועשה לנו נסים וגבורות אין אנו מניחים אותו אמר הקדוש ברוך הוא הריני מכניסו למערה בחצי היום וכל מי שיש בידו למחות יבוא וימחה לכך נאמר וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר

11 בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשה מז"ה (כ) בעצם היום

בעצם היום הזה וגו' אמר ר' ברכיה לא בסתר דברתי (ישעיה מה יט) אלא אמר הקב"ה אילו מל אברהם בלילה עכשיו יהיו כל דורו אומרים כך לא היינו יודעים בו, אילו היינו יודעים לא היו מניחים אותו למול, אלא בעצם היום הזה ודגשה ליה ימליל.